7. Воловик В. Социокультурная адаптация – фактор академической мобильности / В. Воловик, М. Фомичева редкол.: В.И. Астахова [и др.] // Академическая мобильность – важный фактор образовательной евроинтеграции Украины: м-лы Междунар. науч.-практ. конф., Харьков, 16-19 нояб. 2010 г. / М-во образования и науки Украины, Харьк. облгосадминистрация, Совет ректоров вузов Харьк. региона, Нар. укр. акад. – Харьков: Изд-во НУА, 2010. – 364 с.
8. Сокурянська Л.Г. Украинский студент в Европе и Америке: современное состояние, перспективы и последствия академической мобильности молодых украинцев / Л.Г. Сокурянська // Академическая мобильность – важный фактор образовательной евроинтеграции Украины: м-лы Междунар. науч.-практ. конф. − Харьков: НУА, 2010. – С. 282-291.

В.А. ТРЫНДЮК. ИЗУЧЕНИЕ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В ПРОЦЕССЕ АКАДЕМИЧЕСКОЙ МОБИЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ

Резюме. *В статье рассматривается трансформация содержания иностранного языка в процессе академической мобильности. Установлены основные проблемы студенческой молодежи во время пребывания за границей, вызванные недостаточным уровнем владения иностранным языком.*

Ключевые слова: *иностранный язык, академическая мобильность, трансформация образования, академический обмен, конкурентоспособный выпускник.*

V.A. TRYNDIUK. FOREIGN LANGUAGE STUDY DURING ACADEMIC MOBILITY OF STUDENTS

The summary. *The article examines the transformation of the content of foreign language in the process of academic mobility. It is found out the basic problems of students during their study abroad, which are caused by a low level of foreign language knowledge.*

Key words: *foreign language, academic mobility, the transformation of education, academic exchange, competitive graduate.*

Одержано редакцією 26.06.2014 р.

УДК: [378. 147. 016: 811. 111]: 37. 091. 33 **Н.М. ТИШКО, А.П. МАРТИНЮК**

КЛАСИФІКАЦІЯ ІГОР ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У НЕМОВНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Резюме. *У статті досліджено класифікацію ігор для організацій процесу навчання англійської мови у немовному вузі. Визначено основні засади використання ігрового методу для вирішення проблеми професійної підготовки висококваліфікованих спеціалістів.*

Ключові слова: *ігровий метод, дидактична гра, комунікативна компетенція, пізнавальна діяльність.*

Постановка проблеми. Головною метою навчання іноземної мови у немовних вищих навчальних закладах є формування в студентів комунікативної компетенції – умінь і навичок здійснювати спілкування в усній і писемній формі у межах професійної сфери і тематики, визначених програмою для кожного фаху, дотримуючись традицій і норм, утверджених у країні, мова якої вивчається. Особливість викладання англійської мови за професійним спрямуванням полягає у фаховому контексті обраної спеціальності, основним актуальним завданням якої є оволодіння знаннями фахової терміносистеми і набуття вмінь використовувати вузькоспеціалізовану лексику для виконання навчальних професійно орієнтованих завдань, спрямованих на подальше спілкування у виробничих ситуаціях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні питання організації викладання іноземної мови та визначення змісту навчання студентів відображено у працях таких дослідників, як Т.О. Вдовіної, Н.Д. Гальського, Н.І. Газ, Г.А. Гринюк, Л.Ю. Купіш, М.В. Ляховицького, О.С. Можаєвої, Л.П Смелякової, С.К. Фоломкіної та багатьох інших. Усі вони зазначають на складності процесу оволодіння іншомовною комунікативною компетенцією студентами немовних вузів у зв'язку з незначною кількістю тижневих годин, відведених на іноземну мову. Тому, на нашу думку, діяльність викладача повинна бути спрямована на пошук ефективних форм мотивації студентів, особливих прийомів та засобів викладання великого обсягу матеріалу таким чином, щоб за обмежений період сформувати необхідні фахові знання та вміння користуватися ними в межах своєї професійної діяльності. Навчальна діяльність повинна включати такі складові як інноваційність навчання, сучасні педагогічні технології, методи активізації студентів, які б забезпечили виконання головного завдання навчально-виховного процесу, а саме підготовка конкурентноспроможного, висококваліфікованого, гармонійно розвиненого фахівця, що відповідає сучасним вимогам. Одним з таких методів є ігровий метод, який використовується для вирішення практичних завдань оволодіння мовою як засобом спілкування.

У вітчизняній методиці цей метод представлений у працях Г.В. Рогової, Г.А. Китайгородської, О.І. Вишневського, Є.І. Пассова.

Про необхідність застосування гри на заняттях іноземної мови зазначають ряд зарубіжних методистів. Зокрема, Річард-Амато вважає, що хоча гра і є розважальною, але не слід недооцінювати її педагогічного значення, особливо у навчанні іноземних мов [13]. Він зазначає, що гра може підвищувати інтерес, відповідно роблячи процес оволодіння іноземної мовою більш привабливим, а також вона може застосовуватися для

впровадження нових ідей. В. Лі стверджує, що більшість мовних ігор примушують студентів використовувати мову замість того, щоб думати про вивчення правильних форм [10, 201]. Хансен вказує на те, що ігри є розважальними та мають високу мотивацію, тому вони дають студентам більше можливості для висловлення своїх думок та виявлення своїх почуттів [13]. Для тих, хто вивчає мову, гра – набуття нового досвіду за допомогою іноземної мови, яке не завжди є можливим на звичайному занятті. У атмосфері розслаблення, яка створюється за допомогою гри, студенти запам'ятовують матеріал швидше та краще. Здибієвська вважає, що ігри – це хороший спосіб практикування мови, оскільки вони дають модель того, що студенти будуть використовувати у реальному житті в майбутньому [13].

Отже, **метою нашого дослідження** є розробка класифікації ігор для навчання іншомовного спілкування студентів немовних вузів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спроби класифікувати ігри робилися ще у минулому столітті, як зарубіжними так і вітчизняними дослідниками. Наприклад, Ж. Піаже виділяє три основні типи гри, які пов'язані з етапами розвитку дитини: ігри-вправи, символічні ігри, ігри з правилами (рольові ігри). Психолог П.П. Блонський поділяє їх на удавані, будівельні, наслідувальні, драматизації, рухові, інтелектуальні. Відомий психолог Л.С. Виготський дає психологічну класифікацію ігор, яка в основі містить дії, що пов'язані з діяльністю дитини. Це рухові, будівельні та умовні ігри. С.Л. Рубінштейн та Д.Б. Ельконін виділяють інтелектуальні та рольові ігри.

При класифікації ігор педагоги звертають увагу на дидактичні ігри, які розширюють світогляд та пізнавальну діяльність, а також формують певні уміння та навички, які необхідні для практичної діяльності.

Більшість сучасних зарубіжних авторів, таких як Г. Хайд, Джозеф Ф. Каллахан, Дж. Оллер, Стівен П. Крашен, К. Лінгвігстоун виділяють наступні властивості дидактичних ігор:

- дидактичні ігри відкриті, тобто їх не можна передбачити;
- їх можна повторювати, переривати і починати знову;
- дидактичні ігри мають певні правила, які можуть змінюватися учасниками гри;
- дидактичні ігри повинні приносити задоволення та радість.

Проблема класифікації ігор для навчання іноземної мови передбачає різноманітність підходів. О.І. Вишневський виділяє наступні ігри [1, 77]:

- мовознавчі ігри, які спрямовані на засвоєння мовного матеріалу, як правило, якоїсь його порції. Оволодіння ним стає умовою участі у грі і можливості виграшу. Це так зване непряме зацікавлення. Такі ігри забезпечують лише засвоєння знань і, хоча вони зручні й легкі для застосування, часто користуватися ними не слід.
- умовно-комунікативні ігри зорієнтовані на виконання різноманітних операцій з мовленнєвим матеріалом («Побудуйте речення», «Поставте запитання» тощо). У центрі уваги тут не комунікативна функція висловлювань, а їх фонетична, лексична правильність.
- комунікативні ігри мають діяльнісний характер. ЦІ ігри не мають якогось конкретного мовного спрямування і взагалі не є мовними іграми. Вони − просто ігри, для яких мовлення є лише засобом їх реалізації. Крім того автор зазначає про те, що ігри можуть мати індивідуальне або колективне спрямування.

М.Ф. Стронін поділяє ігри на підготовчі, які сприяють формуванню мовленнєвих навичок та творчі, мета яких в подальшому розвитку мовленнєвих навичок та вмінь [5, 77].

Г. Хайд вважає, що на заняттях іноземної мови можна застосовувати „ігри з мовою", „ігри на мові", „ігри за планом". Ігри з мовою використовують в якості матеріалу мову. Найчастіше вони вводяться для тренування правопису, лексики чи синтаксису. До ігор на мові, перш за все, відноситься рольова гра. В іграх за планом визначаються функції фрагменту дійсності, які представлені у моделях дійсності. Дається завдання, яке гравці повинні виконати на певних умовах. При цьому виконавці впливають на хід гри і набувають досвід використаних в грі функцій.

Мейлі та Дафф виділяють драматизацію як найбільш адекватний прийом у навчанні говорінню. Крім того, вони зазначають про такі форми драматизації як переказ тексту від імені дійових осіб, діалог, імпровізація, рольова гра [11, 87].

Дж. Каллахан поряд з мовленнєвою грою та симуляцією виділяє ще і соціодраматизацію, яка розглядається як навчальний прийом, який використовується для навчання людей особливостей професії, і акцентує увагу на вирішенні соціальних проблем [7, 104].

Щодо Дж. Оллера, то він класифікує ігри наступним чином: симуляція, драматизація, рольова гра, психодраматизація, соціодраматизація, вправи з використанням міміки [8, 96].

У Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти зазначається ігрове використання мови, яке відіграє важливу роль у вивченні та розвитку мови. До прикладів ігрової діяльності включають:

1. Соціальні мовні ігри:
   - усні (історія з помилками; як, коли, де);
   - письмові (відповідності, „шибениця" і т.п.);
   - аудіовізуальні (лото з картинками, фотографії і т.д.)
   - настільні ігри;
   - шаради, мімічні ігри.
2. Індивідуальні види діяльності:
   - „пазли" (кросворди, ребуси);
   - ігрові шоу (радіо, телебачення, вгадай слово).

3. Вербальні жарти (гра слів):
   - рекламні;
   - заголовках газет;
   - графіті [2, 55].

Отже, короткий огляд поглядів вітчизняних та зарубіжних вчених щодо класифікації ігор для навчання іноземної мови дозволив виокремити наступні види ігор: мовні ігри або підготовчі (орфографічні, лексичні, фонетичні, граматичні) та мовленнєві або творчі (ситуаційні, рольові, ділові).

Метою мовних ігор є формування відповідних орфографічних, лексичних, фонетичних, граматичних навичок. Оволодіння граматичним матеріалом, перш за все, створює можливість для переходу до активного мовлення студентів. Тренування у вживанні граматичних структур вимагає їх багаторазового повторення, що веде до втоми та незадоволення. Застосування ігрових методів навчання допоможуть рутинну роботу перетворити на цікаву та захоплюючу. Для формування та розвитку лексичних навичок та вимови сприяють орфографічні ігри, основна мета яких – засвоєння правопису вивченої лексики.

Мовленнєві ситуаційні ігри, в основі яких лежить ситуація з життя, передбачають використання реального навчального матеріалу для вирішення цієї ситуації.

Рольові ігри мають на меті виконання певних ролей індивідуально кожним учасником гри або в групі. Різновидами рольової гри є:

1. Рольові ігри, які контролюються. Це складання власного діалогу на основі прочитаного, але з використанням іншого наповнення, яке може бути підготовлене заздалегідь на картках. А також, на основі тексту розігрування одним учасником персонажа з тексту, інші учасники виконують роль репортерів.
2. Рольові ігри, які умовно контролюються. Учасники гри отримують опис сюжету та своїх ролей.
3. Вільна рольова гра. Учасники отримують тему спілкування і самі вирішують, яку лексику їх обирати, як будуть розгортатися події. Головне завдання − зачепити усі аспекти з даної теми.
4. Епізодична гра передбачає розігрування епізоду.
5. Тривала рольова гра, в якій протягом тривалого періоду розігрується серія епізодів.

У ділових іграх передбачається конкретна проблема, наявна справа; ролі та правила гри виробляються учасниками в ході її виконання.

У дисертаційних дослідженнях, присвячених вивченню і застосуванню ігрових методів у процесі навчання професійному спілкуванню іноземною мовою (Є. Аргустранянц, Н. Баришнікова, І. Драгомирецький, Є. Кашина та ін.), для позначення навчальних ігор використовуються найрізноманітніші назви – рольові ігри, професійно-ділові ігри, змагальні, ситуативні і т.п. Крім того, автори висловлюють різні погляди на організацію і способи проведення ігор.

На нашу думку, у немовному вузі для організації навчання іноземної мови з використанням ігрового методу доцільною буде вищезгадана класифікація (мовні та мовленнєві ігри).

На початковому етапі (коректівному курсі, І-й курс, І семестр) студентам слід вводити підготовчі (мовні) ігри. Їх цінність полягає у вдосконаленні лексичних, граматичних, фонетичних та орфографічних навичок та у підготовці майбутніх фахівців до переходу до більш складних мовленнєвих ігор.

Після підготовчих ігор можна переходити на більш високий рівень – рівень ситуаційних ігор – опосередкованих ситуацій майбутніх ділових ігор. Їх метою є використання комунікативних навичок професійної спрямованості та розвиток мислительної діяльності.

У подальшому доцільним буде введення рольових ігор. Вони можуть використовуватися для вирішення комплексних завдань засвоєння нового матеріалу, закріплення та розвиток творчих здібностей.

На старших курсах доцільно вводити ділові ігри, оскільки на останньому етапі навчання студенти вже мають уяву про свою професійну діяльність та здатні самостійно розробляти та приймати рішення.

Крім того, можливим є застосування таких ігор як КВК, круглий стіл. Але потрібно мати на увазі, що вони вимагають високого рівня комунікації для виконання складних творчих завдань тому їх доцільно проводити із сильними студентами різних груп.

Отже, вищезгадана класифікація ігор відповідає принципам навчання (принципу систематичності, послідовності, зв'язку навчання з життям, врахування вікових та індивідуальних особливостей) і є ефективною у підготовці фахівців немовних вузів при вивчені іноземної мови, оскільки у студентів формується професійна комунікативна компетенція.

Тому, можемо зробити **висновки**, хоча проблема застосування гри у навчанні є не новою, але в останні роки її поняття осмислюється по-новому. Гра постає як суспільна серйозна категорія, яка пронизує усі сфери діяльності людини та є ефективним засобом навчання, який посилює пізнавальну діяльність, розвиваючи пам'ять, мислення, уяву. Наведена вище класифікація ігор виступає цілісною системою, яка базується на принципі „від простого до складного", компоненти якої тісно взаємопов'язані. Постійне та послідовне використання ігор в процесі навчання приводить до його ефективності. Так як ефективність навчальної діяльності визначається не тільки зовнішніми чинниками, а й внутрішніми, серед яких важливу роль відіграють почуття, що виникають під час навчання, ставлення до дисципліни, мотиви навчання, то можна стверджувати, що гра на занятті іноземної мови дає позитивний вплив на самопочуття, настрій студентів, а головне активізує їх пізнавальну діяльність.

Впровадження ігрового методу у навчальний процес немовних закладів вирішить проблему професійної підготовки висококваліфікованих спеціалістів, які будуть конкурентоздатними на рину праці, а також збільшать їх мобільність у Європейському просторі.

ЛІТЕРАТУРА
1. Вишневський О.І. Діяльність учнів на уроці іноземної мови: посібник для вчителів / О.І. Вишневський. – К.: Рад. шк., 1989. – 224 с.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. українського видання д. пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Китайгородская Г.А. Интенсивное обучение иностранным языкам. Теория и практика / Г.А. Китайгородская. – М.: Высшая школа, 2009. – 277с.
4. Пассов Е.И. Коммуникативное иноязычное образование / Е.И. Пассов. – Липецк: Липецк. гос. педаг. ин-т, 1998. – 159с.
5. Стронин М.Ф. Обучающие игры на уроках английского языка / М.Ф. Стронин. – М., 1994. – 243 с.
6. Черник Ю. Використання дидактичних ігор в процесі навчальної діяльності студентів: тези доповідей міжнародної наукової конференції «Іноземномовна комунікація: здобутки та перспективи» / Ю. Черник. – Тернопіль. – 2006. – С. 282-284.
7. Callahan J.F., Clark L.N. Teaching in the Middle and Secondary School. – MacMillan Publishing Company, 1988. – 205 p.
8. Oller J.W. Methods That Work. – Heinle and Heinle Publishers, 1993. – 197 p.
9. Ladousse G. Role Play. – Oxford: Oxford Univ. Press, 1997. – 183 p.
10. Lee W. R. Language teaching games and contests. – Oxford: Oxford Univ. Press, 1996. – 203 p.
11. Maley A., Duff A. Technique in Language Learning. – Cambridge University Press, 1978. – 104 p.
12. Rixon, S. How to use games in Language Teaching. London: Macmillan Publishers Ltd., 1981. – 180 p.
13. Uberman A. The Use of Games. – htpp: //www.e.usia.gov/forum/vols/vol36/ no1/p.20.htm

Н.Н. ТЫШКО, А.П. МАРТЫНЮК. КЛАССИФИКАЦИЯ ИГР ДЛЯ ОРГАНИЗАЦИИ ПРОЦЕССА ИЗУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В НЕЯЗЫКОВОМ ВЫСШЕМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ

Резюме. *В статье исследована классификация игр для организации процесса изучения английского языка в неязыковом вузе. Предопределены основные засады использования игрового метода для решения проблемы профессиональной подготовки высококвалифицированных специалистов.*

Ключевые слова: *игровой метод, дидактическая игра, коммуникативная компетенция.*

N.M. TYSHKO, A.P. MARTYNIUK. CLASSIFICATION OF GAMES FOR ORGANIZATION OF ENGLISH LANGUAGE LEARNING PROCESS AT THE UNIVERSITY

The summary. *In the article the classification of games for organization of English language learning process is investigated. The main aspects of using game method for solving the problem of professional training of high-skilled specialists are determined.*

Key words: *game method, didactic game, communicative competence.*

Одержано редакцією 26.06.2014 р.

УДК: 378. 013. 41: 81’ 243

Г.Я. МАКОВСЬКА, О.Т. ПАРХОМЕНКО

ДО ПИТАННЯ ПРО ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Резюме. *У статті розглядається індивідуалізація навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах, яка забезпечує підвищення якості навчання, а також важливість формування індивідуальності, особистості студента. Розглянуті ефективні шляхи і засоби індивідуалізації навчання.*

Ключові слова: *індивідуалізація навчання, навчальний процес, індивідуальні можливості, самостійна робота, диференціація, мотиви, метод проекту.*

Постановка проблеми. Проблема індивідуального підходу до студентів в процесі навчання пов’язана з важливими практичними завданнями: врахування рівня розумового розвитку студентів; рівень їх знань і умінь; працездатність майбутніх спеціалістів; рівень їх пізнавальної і практичної самостійності; темп роботи; ставлення до навчання; наявність і характер пізнавальних інтересів; рівень вольового розвитку.

Мета статті. У статті розглядається навчальний процес у вищій школі на нинішньому етапі його розвитку, що повинен враховувати тенденції суспільного поступу і психології молоді; форми і методи реалізації навчального процесу, що відповідають принципам демократії, академічних свобод, справедливості, конкуренції (змагальності), всеохоплюючого контролю і самоконтролю, дисципліни і відповідальності, методики співробітництва в системі "студент-викладач".

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вчені Бориско Н.Ф, Семенова Н.І. та Яцишин О.М. розглядають головні компоненти індивідуального підходу до вивчення та засвоєння студентами іноземної мови. Власне індивідуалізація процесу навчання іншомовного мовлення – це цілісна система, яка має охоплювати всі сторони та етапи навчально-виховного процесу з іноземної мови, а також передбачати комплексне врахування і цілеспрямований розвиток компонентів кожної з підструктур психологічної структури індивідуальності студента. [8,115-118]

В дослідженнях Ніколаєвої С.Ю., Шкарупи Н.С., Ходцевої А.О, Гришкової Р.О. “індивідуалізація” трактується як максимальне наближення процесу навчання до оптимальної моделі, коли кожен студент працює